

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

**AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÖTVÖS FŐOSZTÁLYÁNAK
KOVÁCSOLTVAS GYŰJTEMÉNYÉBE TARTOZÓ NAGYMÉRETŰ
MŰTÁRGYAK FELÚJÍTÁSÁRÓL**

Készítette

Jeges András
fémrestaurátor

Dátum

Budapest, 2010. január

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÖTVÖS FŐOSZTÁLYÁNAK KOVÁCSOLTVAS GYŰJTEMÉNYÉBE TARTOZÓ NAGYMÉRETŰ MŰTÁRGYAK FELÚJÍTÁSÁRÓL

Iparművészeti Múzeum Ötvös Főosztályának kovácsoltvas gyűjteményébe tartozó
nagyméretű műtárgyak restaurálása

Tartalomjegyzék

- Csillár, fölfelé hajló karral – 56.1162
- Függőlámpa, kétkarú, Jungfer munka – 56.1161
- Függőlámpa, nyolcszögű, áttört – 56.1159
- Lámpaállvány, Jungfer munka – 56.1067
- Gázlámpatartó konzol, Jungfer munka – 56.1063
- Ablakrács (egykori Jungfer gyűjtemény) – 10.845
- Iparművészeti Múzeum belső lépcsőkorlátrácsa 3db.
- Függőlámpa fajanszbetéttel, Jungfer Gyula – 56.1160
- Korlátrács szecessziós stílusban (Jungfer Gyula munkája) – 69.122
- Reneszánsz cégértartó 2db. – 5963, 5964
- Kopogtató falpra szerelve az egykori Jungfer-gyűjteményből – 56.1359
- Konzolpár egyik tagja, két darabban, Jungfer Gyula – 56.1035, 56.1346.2
- Díszítmény aranyozás nyomaival az egykori Jungfer gyűjteményből - 56.1324
- Díszítmény aranyozás nyomaival az egykori Jungfer- gyűjteményből – 56.1692
- Felülvilágosító rács női fejjel, Jungfer munka – 56.1051

Csillár, fölfelé hajló karral

Méret: 210cm

Leltári szám: 56.1162

Erősen korrodált, a festék alatt is. Sok a deformálódás és hiányos.

Csavar kötésekkel szerelt.

Az egyengetést részben a szétszedett állapotban végeztük. A fő váz erősen tartott, így nem bontottuk le teljesen.

Az ördögfejek egyengetése melegen, fazonkalapáccsal történt. A kiegészítéseket kovácsolással végeztük. Ahol lehetett autogén hegesztést használtunk. A csavarköteéseket megfelelő korabeli menetfűró, -vágó felszereléssel pótoltuk.

A teljes tisztítás részben alkatrészenként, szemceszórással történt. Csertavval passziváltuk, száradás után viaszoltuk, majd végleges formájára összeszereltük. Végül szörkefével fényeztük.

Függőlámpa, kétkarú, Jungfer munka

Méret: 100x 160cm

Leltári szám:56.1161

Laposvas vázon akantusz levelek, kosarak kétoldalt.

Bundkötések, rozetták és sok csiga motívum díszíti a műtárgyat. Aránylag jó megtartású, de sérüléseket, deformálódásokat találtunk. Díszítések hiányoznak. Felülete korrodált, a festéket a korrózió felületén találtunk.

Restaurálás:

A deformált részeket egyengettük, illetve lebontottuk. Egyengettük az alkatrészeket is. A kiegészítéseket kovácsolással végeztük, visszahelyezésük autogén-hegesztéssel és csavarkötésekkel történt.

Szemcseszórással tisztítottunk szín fémig. Csersav oldattal passziváltuk a teljes felületet. Száradás után viaszoltuk, szőrkefével fényesítettük.

Függőlámpa, nyolcszögű, áttört

Mérete: 146cm magas

Leltári szám:56.1159

Erősen korrodált. Alapozó festéket nem találtunk. A rozsdára itt-ott fekete zománcfestéket vittek. A vázszerkezet erős, díszítései hiányosak, sérültek, deformálódtak.

Szakműhelybe szállítás után a deformálódásokat melegítve egyengettük.

A sérüléseket szintén melegen javítottuk, a hiányokat kézi kovácsolással póoltuk. Helyükre autogén hegesztővel, illetve csavarkötésekkel tettük.

A csiszolás, reszelés után mechanikusan tisztítottuk szemceszórással. Csersav oldattal passziváltuk a teljes felületet. Száradás után viaszoltuk (parafin-méhviasz-terpentin). Az egész felületet szőrkefével fényesítettük.

Lámpaállvány, Jungfer munka

Méret: 216cm magas

Leltári szám:56.1067.1

Eredeti Jungfer munka. A díszítéseken látszik a kovácsolási módok teljes tárháza.

Erősen deformált, hiányos és teljesen korrodált.

Szakműhelyben, melegítéssel hoztuk helyre a deformációkat. A kiegészítéseket az eredeti darabok mintájára készítettük el, hagyományos kovácsolással. Részben hegesztéssel illesztettük a helyükre, részben szegeccsel és csavarmenettel, az eredeti Withworth menettel.

Teljes tisztítás a színfémig szemcseszórással történt, ezután csersavval passziváltuk. Száradás után viasszal vontuk be a teljes felületet (parafin-méhviasz-terpentin), végül szörkefével fényeztük.

Gázlámpatartó konzol, Jungfer munka

Méret: 143x143cm

Leltári szám:56.1063

Erőteljes munka, jó megtartású, helyenként sérült.

Hiányzik egy teljes forgó rozetta és több kisebb levél kiegészítő. Helyenként alapozás nélküli fekete festékbevonatot találtunk. Erősen korrodált a felülete. A gázcsőben most is érezhető a gázszag.

Restaurálás:

Szakműhelybe szállítottuk. Előtisztítás után a hiányzó díszítéseket hagyományos módon kovácsoltuk az eredeti után. Részben autogén-hegesztéssel, részben szegecseléssel rögzítettük a helyükre.

Az anyag megóvása érdekében az egyengetéseket melegen végeztük. Ezután a teljes tisztítás szemcseszórással történt. A tiszta fémfelületre csersavat vittünk fel. Száradás után viasszal vontuk be a teljes felületet (parafin-méhviasz-terpentin), majd az egészet szőrkefével fényeztük.

Ablakrács (egykori Jungfer gyűjtemény)

Méret: 50x40cm

Leltári szám:10.845

Erősen korrodált, deformálódás főleg a keret mentén található, akantuszlevél hiányos. Szakműhelybe szállítás után kutató tisztításokat végeztünk több helyen. Semmilyen festésre utaló jelet nem találtunk, a rozsda a teljes felületet erősen megkoptatta.

Restaurálás:

A deformálódásokat a sérüléseket elkerülve melegítve egyengettük. A kiegészítést kovácsolással készítettük, autogén hegesztéssel rögzítettük Szemcseszórással tisztítottuk le teljesen a színfémig, majd azonnal csersavoldattal kezeltük a teljes felületet.

Száradás után viaszoldattal konzerváltuk (viaszoldat-parafin-méhviasz-terpentin), végül szőrkefével fényesítettük.

Felülvilágosító rács női fejfel, Jungfer munka

Méret: 63x166cm

Leltári szám.56.1051

Jó megtartású kovácsoltvas munka. A technikai megoldásokat erről a rácsról lehetne tanítani. Kisebb repedések, törések találhatók rajta. Hiányok: egy egész levélfüzér, valamint kisebb, nagyobb levél részletek.

Jellegetes Jungfer munka, amit a levelek melegen való kovácsolása is jelez.

Korrodált állapotban van, festés nyomok a rozsdán találhatók. Minium nyomok nagyon csekély helyen találhatók.

Restaurálás:

Szakműhelybe szállítás után az egyengetéseket melegen hoztuk helyre, a kiegészítéseket az eredeti megmunkálási módnak megfelelően, kézi kovácsolással melegen végeztük. Autogén-hegesztéssel helyeztük a hiányzó részeket a helyükre. Teljes tisztítás mechanikusan szemcseszórással történt a színfémig.

Csersav oldattal passziváltuk, ezután viasszal konzerváltuk (parafin-méhviasz-terpentin).

Végül az egészet szőrkefével enyhén fényesítettük.

Iparművészeti Múzeum belső lépcsőkorlátrácsa 1.

IM épületének tartozéka.

Az épülettel együtt készült rácsrészlet, erősen korrodált, rozsdás.

Restaurálása:

A próbatisztításnál korrózió kívül nem találtunk festést, alapozást a műtárgyon. Teljesen megtisztítottuk szemcseszórással színfémig a felületét. A beépítési részeket eltávolítottuk, hogy „kiállítható” legyen. Cszersavval passziváltuk, száradás után viaszoltuk és végül szórkefével fényesítettük.

Iparművészeti Múzeum belső lépcsőkorlátrácsa 2.

IM épületének tartozéka.

Az épülettel együtt készült rácsrészlet, erősen korrodált, rozsdás.

Restaurálása:

Próbatisztításnál a rozsdán találtunk miniumot és fekete olajfestéket. Teljesen megtisztítottuk szemcseszórással színfémig a felületét. A beépítési részeket eltávolítottuk, hogy „kiállítható” legyen. Csersavval passziváltuk, száradás után viaszoltuk és végül szörkefével fényesítettük.

Iparművészeti Múzeum belső lépcsőkorlátrácsa 3.

IM épületének tartozéka.

Az épülettel együtt készült rácsrészlet, erősen korrodált, rozsdás.

Restaurálása:

A próbatisztításnál korrózió kívül nem találtunk festést, alapozást a műtárgyon. Teljesen megtisztítottuk szemcseszórással színfémig a felületét. A beépítési részeket eltávolítottuk, hogy „kiállítható” legyen. Cszersavval passziváltuk, száradás után viaszoltuk és végül szórkefével fényesítettük.

Függőlámpa fajanszbetéttel, Jungfer Gyula

Leltári szám: 93.131 (56.1160)

Igazi Jungfer munka. Sok helyen deformált, korrodált, sok helyen hiányos.

Restaurálása:

Szakműhelybe szállítás után lebontottuk a teljes lámpát. Nagyon óvatosan a fajansz sérülése nélkül sikerült. A középső fajanszdísznél régebben eltörött talprészeket találtunk. A bontás igen hosszadalmas volt, mert a csavarkötések korrodáltak voltak. Azok fellazítása sok időbe telt (Ballistollal úgynevezett futóolajjal végeztük a munkát). Lebontás után a Zsolnay cégjegyzést megtaláltuk a fajansz munkán. Áztatás után, zsíralkohol-szulfátos meleg vízzel tisztítottuk, közömbösítés után, desztillált vízben is kiáztattuk. Ragasztása epoxigyantával történt.

A fémrészeket külön tisztítottuk szemcseszórással színfémig. Egyengetésük kizárólag melegen történt. A kiegészítéseket, például egy teljes sárkányt kézi kovácsolással, külön szerszám készítésével végeztük. Több csavart is kellett készíteni. A töréseket autogén hegesztéssel raktuk össze. Csersavval passziváltuk, száradás után viaszoltuk a felületet. Összeszerelését lépésről lépésre a lebontás sorrendjében végeztük. Kevés, vékony viasz a fajanszra is jutott. Végül az egész felületet szörkefével fényeztük.

Korlátrács szecessziós stílusban (Jungfer Gyula munkája)

Mérete: 160x110cm

Leltári szám: 69.122

Erőteljes szép munka. Valamikor miniumos alapon fehérre festették. Deformált, sérült és korrodált.

Restaurálás:

Szakműhelybe szállítás után próbatisztításokat végeztünk. Eredménye a miniumos alapozás, majd több réteg fedőfesték (fehér). Mivel az alapozó festék alatt is korrodált, ezért teljesen tisztítottuk szemceszórással színfémig. Egyengetését melegen végeztük. A hiányzó szegecsillesztést póoltuk. A felületi megmunkálási nyomokat látni szeretnénk, így nem festettük az eredetinek megfelelően, hanem csersavval passziváltuk, majd viasszal konzerváltuk. Végül szőrkefével fényeztük.

Reneszánsz cégértartók (2db.)

Mérete: 320x286cm

Leltári számok: 5963, 5964

Nagyon szép munkák. Bújtatások, kovácshegesztéseket és szegecselések találhatók rajtuk. Erősen korrodáltak. A vékonyabb részeken a fém teljesen átkorrodált. Régi festést csak elvétve találunk.

Restaurálás:

Szakműhelyben a deformációkat melegen egyengettük. A nagyon átkorrodált, használhatatlan alkatrészeket cseréltük. Kizárólag autogén hegesztéssel illesztettük a helyükre. Ezután teljes tisztítást végeztünk szemceszórással, majd csersav oldattal passziváltuk. Száradás után viaszoltuk és szőrkefével fényesítettük.

Kopogtató falpra szerelve az egykori Jungfer-gyűjteményből

Méret: 40x26cm

leltári szám: 56.1359

Aránylag jó állapotban van a műtárgy. Sérülés inkább a tölgyfán található. Korrodált a felülete, de érezhető, hogy ez a műtárgy valószínű többe volt zárt térben. Feltehető eredetileg „olajban égették” a felületét, így konzerválták.

Restaurálás:

Szakműhelyben a lebontással kezdtük a munkát. A fához való illesztésnél volt jobban korrodált a fém. A fém alkatrészeket szemcseszórással tisztítottuk, teljesen a színfémig. Azonnal csersavval passziváltuk. Száradás után viaszoltuk a felületét, így elértük azt a hatást mintha olajba égették volna. A tölgyet szintén mechanikusan tisztítottuk, majd lenolajba eresztettük. Előtte az alkatrészeket helyükre enyveztük. Az összeszerelés után viasszal vontuk be a teljes felületet. Végül szórkefével fényeztük.

Konzolpár egyik tagja, két darabban, Jungfer Gyula

Méret: 38x31cm

Leltári szám: 56.1353, 56.1346.2

Mindkét tárgy sérült, kapott, deformált és erősen korrodált.

Restaurálása:

Szakműhelyekben a hiányokat kézi kovácsolással készítettük. Szegecseléssel és hegesztéssel illesztettük a helyükre. A két műtárgy összetartozását a tisztítás után a felületi nyomok megerősítették.

Összeszerelését szegecskötésekkel végeztük és hegesztéssel megerősítettük. A teljes tisztítás után a műtárgy felületén jobban láthatóvá vált a mély gravírozás. Csersavval passziváltuk a felületét. Száradás után viasszal konzerváltuk. Végül szórkefével fényesítettük.

Díszítmény aranyozás nyomaival az egykori Jungfer gyűjteményből

Mérete: 78cm

Leltári szám: 56.1324

Egy nagyobb műtárgy töredéke. Igényes munka, monogrammal, koscsigával, akantusz levéllel, szalag csokorral és rozettával. Felülete szennyezett, korrodált. Aranyozott.

Restaurálás:

Szakműhelyben az előkészítés során látszott, hogy valamikor „telibe” aranyozták. Nagyon óvatosan a mozgó alkatrészeket igyekeztük rögzíteni. Tisztítása mechanikusan történt szemcseszórással, az aranyozott felületek takarásával. A nem aranyozott felületeket ferropasszittal passziváltuk. Száradás után mixtionnal ecseteltük és megfelelő idő után metál lappal vontuk be. Teljes száradás után híg aszfaltlakkal patináztuk. Később viasszal vontuk be a teljes felületet.

Díszítmény aranyozás nyomaival (az egykori Jungfer gyűjteményből)

Mérete: 80x72cm

Leltári szám: 56.1192

Igen gazdagon díszített keresztforma, közepén domborított szívvel. A díszítések nem applikáltak, hanem a szerkezettel együtt szerelték össze, ami mai szemmel nagy teljesítmény. Sokféle kötési megoldás található rajta, normál szegecsek, golyós szegecsek, laposvason élére hasított lapos szegecsek, csavarkötés és kovácshegesztés. Valószínű, hogy e miatt került a Jungfer gyűjteménybe.

Felülete erősen korrodált. Az aranyozáson jól látszik, hogy alapozó nélkül hordták föl, több rétegben. A műtárgy felületén sok a deformálódás, repedés és hiány található.

Restaurálása:

Szakműhelyben próbatisztításokat végeztünk a tárgyon. Találtunk festés nyomokat, aranyozási és minium nyomokat, de alattuk mindenhol rozsdát. Emiatt a teljes tisztítás mellett döntöttünk. Szemcseszórással színfémig tisztítottuk a tárgyat.

Előtte a deformálódásokat melegítve, óvatosan egyengettük. A hiányokat autogén-hegesztéssel rögzítettük, majd eldolgoztuk.

Alapozó festés helyett cersavas passziválást használtunk, hogy a műtárgy felületén a megmunkálási, és a maradék gravírozási nyomok jól láthatók legyenek.

A teljes száradás után alaposan szörkefével átkefáltuk.

A kiválasztott felületeket mixtionnal vontuk be. A kellő száradási idő után „metállal” aranyoztuk. Többnapos száradás után nagyon híg aszfalt lakkal patináztuk. Végül a teljes felületet viaszoltuk.